

ভাষাৰ সৃষ্টি সম্পৰ্কে কোনো একক বৈজ্ঞানিক মতবাদ নাই, তবে পণ্ডিতসকলে প্রকৃতি, আবেগ আৰু ধাৰাবাহিক প্রচেষ্টাৰ পৰা ভাষাৰ বিকাশ হোৱা বুলি বিভিন্ন সূত্র আগবঢ়াইছে, যেনে— অনুকৰণাত্মক (Bow-wow), আবেগসূচক (Pooh-pooh), আৰু সমবেত পৰিশ্রম (Yo-he-ho) সূত্র। এই সূত্রসমূহৰ মাজেৰে মানুহে মনৰ ভাব প্রকাশ কৰিবলৈ শব্দৰাজি গঢ়ি তুলিছিল।

ভাষা সৃষ্টিৰ প্রধান সূত্রসমূহ:

- **অনুকৰণাত্মক সূত্র (Bow-wow Theory):** প্রকৃতিৰ বিভিন্ন শব্দ (পানীৰ শব্দ, চৰাইৰ মাত) বা জীৱ-জন্তুৰ মাত নকল কৰি মানুহে প্রথম শব্দৰ সৃষ্টি কৰিছিল।
- **আবেগসূচক সূত্র (Pooh-pooh Theory):** দুখ, আনন্দ, আচৰিত হোৱা আদি আবেগৰ পৰা স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে ওলাই অহা ধ্বনিসমূহৰ পৰা ভাষাৰ জন্ম হৈছে।
- **সমবেত পৰিশ্রমৰ সূত্র (Yo-he-ho Theory):** মানুহে যেতিয়া একেলগে গধুৰ বস্তু দাঙিছিল বা বল প্রয়োগ কৰিছিল, তেতিয়া মুখৰ পৰা ওলোৱা 'হেইয়া-হো-হে-চো' আদি ছন্দময় ধ্বনিৰ পৰা ভাষাৰ সৃষ্টি হৈছে, যাৰ ব্যাখ্যা আগবঢ়াইছিল এ.এছ.ডায়মণ্ড (A. S. Diamond)।
- **সাদৃশ্যমূলক বা ডিন-ডং সূত্র (Ding-dong Theory):** প্রতিটো বস্তুৰ এক নিজস্ব প্রাকৃতিক স্পন্দন বা ধ্বনি থাকে, যাক মানুহে অনুকৰণ কৰি শব্দ নিৰ্মাণ কৰিছিল Wikipedia।
- **অংগভংগী বা টা-টা সূত্র (Ta-ta Theory):** ছাৰ ৰিচাৰ্ড পেজেটৰ মতে, হাত বা মুখৰ অংগভংগীক শব্দৰ ৰূপ দিয়াৰ পৰাই ভাষাৰ সৃষ্টি হৈছিল Wikipedia।

এই সূত্রসমূহৰ উপৰিও, মানুহৰ সামাজিক প্রয়োজন, মেধা আৰু পৰিৱেশৰ প্ৰভাৱত হাজাৰ হাজাৰ বছৰৰ ক্ৰমবিকাশৰ মাজেৰে ভাষা সম্পূৰ্ণৰূপে পায়।

ভাষাৰ উপাদান আৰু বৈশিষ্ট্য

হেনৰী লী স্মিথৰ মতে, “ভাষা হ’ল আয়ত্ব কৰা, গাৰস্পৰিক আৰু যাদৃচ্ছিক ধ্বনি প্রতীকৰ এনে এক পদ্ধতি যাৰ দ্বাৰা একে ভাষা-সম্প্ৰদায় অথবা উপসংস্কৃতিৰ মানুহবোৰে কাৰ্যনিবাহ কৰে আৰু সামূহিক সাংস্কৃতিক অভিজ্ঞতা আৰু প্রত্যাশাৰ ক্ষেত্ৰত ভাব বিনিময় কৰে।”

নৰ্মান এ. মেককুৱনৰ মতে, “ভাষা হ’ প্রধান আহিলা যাৰ জৰিয়তে মানুহে চিন্তা কৰে আৰু যিহৰ যোগেদি মানুহে আভ্যন্তৰীণ আৰু বাহ্যিকভাৱে ক্ৰিয়াশীল ব্যক্তি আৰু

হেনৰী লী স্মিথৰ মতে, “ভাষা হ’ল আয়ত্ব কৰা, গাৰস্পৰিক আৰু যাদৃচ্ছিক ধ্বনি প্ৰতীকৰ এনে এক পদ্ধতি যাৰ দ্বাৰা একে ভাষা-সম্প্ৰদায় অথবা উপসংস্কৃতিৰ মানুহবোৰে কাৰ্যনিবাহ কৰে আৰু সামূহিক সাংস্কৃতিক অভিজ্ঞতা আৰু প্ৰত্যাশাৰ ক্ষেত্ৰত ভাব বিনিময় কৰে।”

এৰিষ্টট’লৰ মতে, “ভাষাই মনৰ অভিজ্ঞতাক প্ৰতিনিধিত্ব কৰে।”

পতঞ্জলিৰ মতে, “মুখেৰে উচ্চাৰণ কৰা ধ্বনিৰ সহায়ত মানুহৰ মনৰ ভাৱ প্ৰকাশ কৰা আহিলাই হৈছে ভাষা।”

ছাপিৰৰ মতে, “ভাষা হৈছে মানৱীয় আৰু স্বভাৱ বহিৰ্ভূত পদ্ধতি যাৰ দ্বাৰা মানুহে নিজ ইচ্ছাৰ দ্বাৰা উচ্চাৰিত ধ্বনি প্ৰতীকৰ সহায়ত ভাৱ, অনুভূতি আৰু বাসনা প্ৰকাশ কৰিব পাৰে।”

গোলোকচন্দ্ৰ গোস্বামীৰ মতে, “ভাষা মানুহৰ মনৰ ভাৱ আদান-প্ৰদানৰ উদ্দেশ্যে বাগিল্পিয়েৰে উচ্চাৰণ কৰা সু-সংগঠিত, সু-পৰিকল্পিত ধ্বন্যাঙ্ক সংকেত বিশেষ। মানুহৰ মনৰ ভাৱ আৰু চিন্তাৰ শ্ৰয়মান প্ৰতীকেই ভাষা।”

উপেন্দ্ৰনাথ গোস্বামীৰ মতে, “উচ্চাৰিত ধ্বনি-প্ৰতীকৰ সহায়েৰে ভাৱৰ পূৰ্ণ অভিব্যক্তিৰ নাম ভাষা।”

তেখেতৰ আন এটা বক্তব্য হৈছে—“কোনো জনসমষ্টিয়ে প্ৰণালীবদ্ধ আৰু যাদৃষ্টিক স্পষ্ট ধ্বনি প্ৰতীকৰ দ্বাৰা পৰস্পৰে সহযোগিতা কৰি দৈনন্দিন জীৱনৰ কাৰ্য চলোৱা প্ৰথাৰ নাম ভাষা।”